

Voorzitter

aandacht geeft, maar ook begrotingen van Onderwijs en Wetenschappen en van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk worden door hem behandeld. Hij is ook lid en in het laatste halfjaar voorzitter van de commissie voor de verzoekschriften. Zijn lidmaatschap van deze Kamer is niet van lange duur: van 23 mei 1967 tot 15 maart 1970. Met ingang van 16 maart 1970 wordt hij commissaris der Koningin in Utrecht, welke functie hij tot zijn pensionering per 1 februari 1980 vervult.

In die periode verwisselt hij nog één keer, om Van Thijns formatie-dagboek te citeren, de bijenkorf van de provinciale politiek voor het wespennest van de landspolitiek. Tijdens de langdurige kabinetsformatie in 1977 doet hij van 11 tot 25 oktober samen met de commissaris der Koningin in Zuid-Holland, Vrolijk, een laatste onderzoek naar de mogelijkheid van de vorming van een tweede kabinet-Den Uyl, althans van een kabinet dat zou worden gevormd door Partij van de Arbeid, CDA en D66. Hij acht de vorming van zo'n kabinet, met een sterke meerderheid in de Tweede Kamer, goed voor het land. Den Uyl wordt na deze formatie nog wel tot formateur benoemd, maar hij geeft de opdracht na tien dagen terug. In een terugblik tijdens een interview van februari 1980 concludeert Verdam: "Maar het zat er niet in. Als Joop niet wil, dan zit het er niet in." Hij legde overigens niet alle schuld van de mislukking bij Den Uyl.

Ik memoreerde zojuist dat Verdam mede de basis had gelegd voor het Nederlandse medezeggenschapsmodel, dat zo goed past in onze polder. In dat opzicht verstond hij de tekenen van zijn tijd. Dat heeft hij ook in andere opzichten gedaan: van juni 1968 tot 1970 is hij lid van de Groep van Achttien, die overleg voert over de samenwerking tussen KVP, ARP en CHU. Die samenwerking leidde vervolgens tot samengaan. Voor het later gevormde Christen Democratisch Appel had Verdam mede de basis helpen leggen.

Een welbestede leven, gewijd aan rechtswetenschap en openbaar bestuur, aan denken en adviseren over de publieke zaak – na zijn pensionering als commissaris der Koningin was hij nog vijf jaar Staatsraad in buitengewone dienst – kwam vorige week op 11 maart ten einde. Een welbestede leven volgens de beste antirevolutionaire tradities.

Ik verzoek de leden een ogenblik stilte in acht te nemen.

(De aanwezigen nemen enige ogenblikken stilte in acht.)

De vergadering wordt enige ogenblikken geschorst.

Aan de orde is de **verkiezing van de tweede ondervoorzitter der Kamer**.

De **voorzitter**: Ik geef het woord aan de heer Cohen voor het doen van een voordracht.

De heer **Cohen** (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Ik stel u voor om in de helaas ontstane vacature mevrouw Lycklama te benoemen.

De **voorzitter**: Ik benoem tot stemopnemers de leden Ginjaar, tevens voorzitter, Postma, Schuyer en Schuurman.

(Hierna wordt tot schriftelijke stemming overgegaan.)

De heer **Ginjaar** (voorzitter van het stembureau): Uitgebracht zijn 57 stemmen. Daarvan zijn 55 stemmen uitgebracht op mevrouw Lycklama à Nijeholt, 1 op de heer Stoffelen en 1 blanco.

De **voorzitter**: Mevrouw Lycklama à Nijeholt heeft de volstreekte meerderheid der stemmen op zich verenigd. Gelet op het feit dat zij is voorgedragen, neem ik aan dat zij haar benoeming aanvaardt.

Mevrouw **Lycklama à Nijeholt** (PvdA): Inderdaad, voorzitter!

De **voorzitter**: Dan is mevrouw Lycklama à Nijeholt daarmee benoemd tot tweede ondervoorzitter der Kamer. Ik wens haar van harte geluk met haar benoeming.

De vergadering wordt enige ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**: Ik dank de stemopnemers voor de bewezen diensten en dechargeer hen van hun taken.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begroting van de uitgaven en ontvangsten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken voor het jaar 1998 (25600-V)**.

De beraadslaging wordt hervat.

Minister **Van Mierlo**: Voorzitter! Ik mag misschien beginnen met de gelukwensen van de regering over te brengen aan mevrouw Lycklama bij haar verkiezing tot tweede ondervoorzitter.

Voorzitter! Ik spreek mede namens de twee andere bewindslieden als ik zeg dat wij dankbaar zijn voor de intense, doorwrochte wijze waarop de Kamer aandacht heeft besteed aan de vele gecompliceerde facetten die er op het ogenblik aan het buitenlands beleid zitten.

Het lijkt mij goed dat ik qua onderwerp de verschillende gebieden afga. Ik begin met het probleem van de herijking en alle daarmee verbonden competentievragen die de laatste weken aan de orde zijn gekomen.

De heer Steenkamp sprak terecht zijn verwondering uit over mijn gekwetstheid en mijn geklaag. Als ik dat gedaan had, had ik zijn verwondering gedeeld. Ik hecht eraan te zeggen dat ik mij helemaal niet gekwetst voel en dat ik ook helemaal niet geklaagd heb. Ik heb op 30.000 voet, daartoe genoodzaakt omdat ik in Brazilië verkeerde, een van de vrolijkste persconferenties gegeven die je je maar kunt bedenken. Ik heb er tijdens die persconferentie op gewezen wat de betekenis was van het rapport voor het departement. Het rapport laat zowel de goede kanten van de herijking zien, de zaken die gelukt zijn als de zaken die nog niet gelukt zijn en het geeft adviezen die wij ter harte nemen. Ik heb bij die persconferentie, twee dagen nadat dat rapport was verschenen, ook gewezen op de soms zeer eenzijdige verslaggeving in sommige media over alleen de negatieve kanten. Daarbij vielen termen als: "de herijking totaal mislukt", en "het is een janboel op Buitenlandse Zaken". Soms is het ook in de verslaggeving een janboel. Ik heb erop gewezen dat daardoor